

Az Europeana felhasználói értékelése – az első tapasztalatok

Az Europeana bemutatása

Az *Európai Digitális Könyvtár* – hivatalos nevén *Europeana* – célja, hogy Európa minden tájáról kulturális tartalmakat tegyen hozzáférhetővé mind a szakmai közönség, mind pedig a széles közvélemény számára. Az Europeana 2008. november 20-án kezdte meg működését kétmillió digitális objektummal, melyek száma 2009-re meghaladta az ötmilliót. A kultúrportált folyamatosan bővítik archívumokból, kép-, hang-, és filmgyűjteményekből származó digitális objektumokkal.

A vizsgálat háttere és körülményei

Az Europeanak az a célkitűzése, hogy a benne tárolt tartalmakat egyszerű és felhasználóbarát módon tárja minél szélesebb közönség elé, azért kiemelt jelentőségű, mert felhasználói rendkívül heterogén csoportot képeznek, nagyon különböző előképzettséggel és célokkal rendelkeznek.

Annak a felmérésére, hogy valójában mennyire felhasználóbarát a portál prototípusa, a konstanzi *Alkalmazott Tudományok Egyetemén (Hochschule für Technik, Wirtschaft und Gestaltung)* egy MA-hallgatóknak tartott, designkutatással foglalkozó projektszeminárium keretében került sor.

A felmérést az ún. „*plusz-mínusz*” módszerrel végezték. Első szakaszában a résztvevők szabadon, címszavakban értékelték az Europeana *grafikus felületeit* (pl. az oldalak felépítése, feliratok), illetve ezek *működését*, a pozitív tapasztalatokat a képernyőn (+) jellel, a negatívakat (-) jellel jelölve. Ezt egy interjúszakasz követte, melynek során a tesztelők megindokolták és kiegészítették kijelentéseiket, ötleteket adva az általuk érzékelt hibák javítására is. A módszer előnye, hogy az értékelő maga választhatja ki egy számára releváns konkrét keresési szituációból az értékelés szempontjait.

A felmérésben 13, vizuális kommunikációt hallgató egyetemista vett részt, akik a felmérés előtt még nem találkoztak az Europeana portállal. A vizsgálat 2009 novemberében és decemberében zajlott, Safari és Mozilla Firefox böngészők segítségével.

A vizsgálat eredményei

- 1) Az Europeana logójával kapcsolatban: a tesztelőknek tetszett, hogy elég *feltűnő, dinamikus*. A különböző nyelvű szlogenek, melyek a portál soknyelvűségét és sokoldalúságát is kiemelik, felkeltik a figyelmet. Pozitívan értékelték a hallgatók azt is, hogy a logó mindig *viSSzavezet a kezdőlapra*, de fejlesztési javaslatként megjegyezték, hogy a logót érdemes lenne valamilyen módon (pl. amikor az egér mutatója a logó felé közelít) magyarázó szöveggel ellátni. Így a gyakorlatlan felhasználó számára is egyértelmű lenne, hogy a logó egyben a kezdőlapra mutató link.
- 2) A kezdőlap az értékelők szerint nagyon *rendezett és jól strukturált*: a megfelelő információk szerepelnek rajta, átlátható fontossági sorrendben. A kezdőlapon nincs semmi felesleges, a fontos információ így nagyobb hangsúlyt kap, ezáltal *könnyű navigálni* az oldalon. A résztvevőknek tetszett, hogy 26 nyelvből lehet választani, bár hibaként feltűntették, hogy a kezdőlapon kiválasztott nyelvet az oldal sokszor nem tartja meg, ha az oldalakra navigálunk. Az oldalon lévő képsor tetszetősen kitűnik színességével, betöltése mégsem időigényes. A bevezető szöveg is pozitív értékelést kapott: jól megírtnak és pont megfelelő hosszúságúnak tartották az egyetemisták. Tipográfiaiailag is megnyerőnek tartották a kezdőlapot. Kritikaként felmerült, hogy a kezdőlap nem jelenik meg egyben a böngészőablakban, bizonyos feliratokat csak görgetéssel lehet elérni, ezáltal a menü túl kevés szerepet kap az oldalon. Szintén hibaként jelezték, hogy az oldalakon használt különböző színek nem következetesek (pl. a szöveg médiatípus színe ugyanúgy lila, mint a keresés szűkítésénél a szempontok hozzáadását szolgáló pluszjel), ami megzavarhatja a felhasználót.
- 3) Az Europeana oldalainak általános felépítése a tesztelők szerint *áttekinthető*, az oldalak *színei barátságosak*, és kellő mennyiségű információ található rajtuk. A tipográfiaiailag túl monoton oldalak viszont megnehezítik a különböző funkciójú szövegek megkülönböztetését.
- 4) A keresés szűkítésére szolgáló szempontrendszert pozitívként említették a hallgatók, bár javasolták, hogy a szempontok magyarázatához készüljön rövid sűgőszöveg (pl. a nyelvek megjelöléséhez – ezeket a rövidítéseket korántsem találták egyértelműnek). Hibaként je-

lezték, hogy a keresés nem kezeli azonosan az umlautot és annak körülírását, illetve a különböző nyelvekre jellemző egyéb különleges karaktereket. A keresésnél megjelenő *Bejelentkezés/Regisztráció* linknél szintén a magyarázatot hiányolták: milyen előnyöket élvez keresésnél a felhasználó, ha regisztrál, illetve bejelentkezik. Az egyik tesztelő a keresés szűkítésénél megjelenő plusz-mínusz jelekkel kapcsolatban arra utalt, hogy a felhasználóknak nem feltétlenül egyértelmű azonnal, hogy ezek mit jelentenek – csak kipróbálás után értik meg a működési elvét.

- 5) A találati listával kapcsolatban pozitívként jelölték meg, hogy a keresőkérdés továbbra is látható marad, szűkíthető, illetve, hogy egy-egy elem kiválasztása után egy link segítségével vissza lehet térni a találatokhoz. Szintén jónak találták, hogy a találatok száma megjelenik a listán, s hogy a találatokat elsősorban képek azonosítják. Negatívként jegyezték meg, hogy a bal kéznél, a médiatípusok alatt található magyarázó szöveg csak angolul látható más nyelv kiválasztásakor is. A javaslatok között szerepelt, hogy a felhasználó számára leírást lehetne adni arról, hogy a találatok hogyan jönnek létre, esetleg hogy a lista milyen szempont alapján van sorba rendezve. Az egyik tesztelő ötlete szerint a találatok kategóriájánál szintén lehetne alkalmazni a színkódolást.
- 6) A találatok megjelenítésével kapcsolatban a résztvevőknek tetszett, hogy a „több/kevesebb” feliratú linkre kattintva szabályozható a leírás hosszúsága, illetve, hogy a dokumentumot eredeti környezetében is meg lehet tekinteni. Ugyanígy pozitív volt a kapcsolódó tartalmak megjelenítésének megítélése. Negatívként kiemelték, hogy a kapcsolódó tartalmak megnyitása után már nem lehet visszatérni az eredeti keresőkérdéshez, illetve az elemek leírásából hiányoltak egy olyan szöveget, amely az elem ismertetését, történetét, jelentőségét tartalmazná.

- 7) Az idő szerinti keresésnél a hallgatóknak tetszett a médiatípusok kategóriáinak egyértelmű megkülönböztetése, a helykihasználás, hogy a listát az egér görgőjével lehet mozgatni, valamint hogy az évszámok különböző nagyságúak. Nem tetszett viszont, hogy a találatok kevéssé dominánsan jelennek meg az időrendi skálán, illetve, hogy nem lehet sehova begépelni egy évszámot, hogy automatikusan odaugorjon a lista, tehát hogy a precíz keresést ez a funkció nem teszi lehetővé.
- 8) A regisztrációval kapcsolatban jónak találták, hogy regisztráció nélkül is inaktívan látszanak a keresés szűkítése alatt azok a műveletek, amelyeket csak bejelentkezés után lehet elérni. Ennek ellenére a hallgatók úgy érezték, hogy a portál nem hangsúlyozza kellően a regisztráció nyújtotta előnyöket.

E vizsgálathoz hasonló eredményekre jutott egy másik, 2010 márciusában végzett felmérés is [Dobrev et al. 2010]: bár a portált sok szempontból pozitívan ítélték meg, még tág tere van a fejlődésnek, és szükség van további felhasználói tesztesre.

Irodalom

DOBREVA, M. – McCULLOCH, E. – BIRELL, D. [et al.]: User and Functional Testing: Final report Europeana v1.0. March 2010. = http://version1.europeana.eu/c/document_library/get_file?uuid=1c25ae28-9457-4b0f-be62-654a7cf6c5b7&groupId=10602

/SCHWEIBENZ, Werner: Eine erste Evaluation de Europeana: Wie Benutzer das „Look & Feel” des Prototypen der Europäischen Digitalen Bibliothek beurteilen. = *Information Wissenschaft und Praxis*, 61. köt. 5. sz. 2010. p. 277–284./

(Szívi Zsófia)

Pillanatképek a laptophasználatról egy egyetemi könyvtárban

A *Rochesteri Egyetem* (New York állam, USA) könyvtárában a szerzők – az intézmény két munkatársa – által végzett kutatás célja az volt, hogy számszerűsítse a hordozható számítógépek használatát egy egyetemi könyvtárban és felmérje a korszerű technológiával ellátott új könyvtári terek hatását a laptophasználatra. Módszertanilag a

hagyományos, látogatói belépés–kilépés számlálása helyett a kutatást rövid, strukturált megfigyelésekre alapozták. A rendszeres időszakonként és a könyvtár különböző pontjain végzett pillanatfelvételek markáns összevetést tettek lehetővé, és érdekes eredményt hoztak a könyvtáron belüli laptophasználatról.